

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

505 ק"מ 098 ק"מ תשפ"ג סנה י"א ז'יו"ן
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
ניתן לקבל את העלון במייל etayba1@gmail.com

הנושא: הלקח הנלמד משיעור הראש

סגני דכהנא; אי אתיא תרומה – אמר: תיהוי לכהן; אי אתו מעשר (ראשון) דשקילתו אתון – אמר: הבו חד מעשרה לכהן; ועוד דגייז ליה למזייכו דכתיב (במדבר תז) והעבירו תער על [כל] בשרם ומיטלל לכו כי כופתא (ומשחק בכס כאילו אתם שוטים! כופתא=רעי, כמו 'בטולא דכופתא' דאמרן לעיל (דף צח:). כגלל הזה אתם חשובים בעיניו); עינא יחב במזייכו (עין נתן בשעריכם כדי שלא יהא בכס צורה כמותו)!

אמר לה (קרח): הא איהו נמי קא עביד (משה עצמו גלח כל שערו)?

אמרה ליה: כיון דכולהו רבותא דידיה (- אינו חושש אם גילח עצמו), אמר (דקאמר לנפשיה) איהו נמי (שופטים טז,ל) 'תמות נפשי עם פלשתים' (אגזוז שערי כמותם, ומה לי בכך? שהם מקיימין אפילו מה שאני מצוה לשחוק - אגזוז עכשיו כמותם כדי להפיס דעתם); ועוד: דקאמר לכו עבדיתו תכלתא (עשו פתיל תכלת בארבע כנפות הבגד): אי סלקא דעתא תכלתא חשיבא מצוה - אפיק גלימי דתכלתא וכסינהו לכולהו מתיבתך (מפני מה לא יאמר לעשות כל הבגד כולו תכלת)? (קח לך בגדים של תכלת וכסינהו לכולהו מתיבתך, וכסה בהן בבית המדרש אתה וחברותך)!

היינו דכתיב (משלי י"ד, א') "חכמות נשים בנתה ביתה" - זו אשתו של און בן פלת, "ואולת בידה תהרסנה" - זו אשתו של קרח.

ויש להבין מדוע אשת און בן פלת הצילה את בעלה על ידי שגילתה את שיערה ולעומת זאת אשת קרח לגלגה על קרח שגילחו את שערותיו?

ונראה לבאר בהקדם דברי הגמרא במסכת בבא בתרא (ר"ט): אמר רבה איוב בסערה חרף ובסערה השיבוהו, בסערה חרף דכתיב (איוב ט', י"ז) אֲשֶׁר בְּשַׁעֲרָה יְשׁוּפְנִי, אמר לפניו רבונו של עולם, שמא רוח סערה עברה לפניך ונתחלף לך בין איוב לאיוב? בסערה השיבוהו, דכתיב (שם ל"ח, א') "ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר וגו' אֲזַר נָא כְּגִבְרַת חֲלָצִיק וְאֶשְׁאֲלֶךָ וְהוֹדִיעֲנִי, אמר לו הקב"ה: הרבה נימין בראתי

שבט לוי קרוי על שם בנו השלישי של יעקב אבינו. הסיבה שלוי נקרא בשם זה מופיע בספר בראשית (ויצא כ"ט, ל"ד): "ותהר עוד ותלד בן ותאמר עתה הפעם ילווה אישי אלי כי ילדתי לו שלושה בנים על כן קרא שמו לוי" כלומר, שמו של לוי נגזר מהמילה לווייה, להתלוות, להתחבר לדבר אחר.

וזהו אכן עניינו של שבט לוי, להיות מעין דבק שבאמצעותו כל שבטי ישראל מאוחדים. בעם ישראל ישנם שלוש עשרה שבטים, שנים עשר שבטים ועוד שבט לוי. המספר שלוש עשרה הוא גם הגימטרייה של המילה אחד, ושל המילה אהבה, הגורמת לחיבור ולאחדות.

במדבר עם ישראל חונה בארבע מחנות: מחנה יהודה במזרח, מחנה ראובן בדרום, מחנה אפרים במערב ומחנה דן בצפון. ובאמצע בין כל המחנות היה מחנהו של שבט לוי. כי תפקידו לחבר בין השבטים.

והנה דוקא מתוך שבט לוי שעניינו חיבור וקשר, יוצא קרח אבי המחלוקת בישראל. וצריך להבין הכיצד?

הגמרא בסנהדרין קט: מביאה: אמר רב: און בן פלת - אשתו הצילתו: אמרה ליה: מאי נפקא לך מינה (מה לך בשררה זו)? אי מר רבה (אם ינצח משה) - אנת תלמידא (מכל מקום אתה תלמיד), ואי מר רבה (ואם קרח מנצח) - אנת תלמידא (אתה תלמיד)!

אמר לה: מה אעשה אני הייתי עמהם באותה עצה ונשבעתי להם שאם יקראוני אלך עמהם?

אמרה ליה: יודעת אני כי כולם "קדושים", ולא יכנסו אלי אם אני פרועה, לכן שב ואני אצילך. השקתה אותו יין עד ששבע מהיין ונרדם, והשכיבה אותו בתוך האוהל; וישבה על פתח הבית וסתרה את שיערה, כל מי שהיה בא לקרוא לבעלה היה רואה את ראשה פרוע וחוזר. אדהכי והכי אבלעו להו.

איתתיה דקרח, אמרה ליה: חזי מאי קעביד משה! איהו הוה מלכא, לאחווה שוויה כהנא רבא, לבני אחוהי שוינהו

באדם, וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה, שלא יהו שתיים יונקות מגומא אחת, שאלמלי שתיים יונקות מגומא אחת מחשיכות מאור עיניו של אדם, בין גומא לגומא לא נתחלף לי, בין איוב לאיוב נתחלף לי".

מבואר, כי שערות ראשו של אדם יש בהן רמז נפלא על השלום שצריך לשרור בין אדם לחבירו, כי הסיבה שאין שלום בין בני אדם, היא מפאת הקנאה התאוה והכבוד שכל אחד חושב שחבירו לוקח ממנו מה ששייך לו, אולם משערות ראשו של אדם אנו למדים, כי אין אדם יכול לגעת במה שמוכן לחבירו, שהרי על אף שהשערות הן כל כך קרובות זו לזו, עם כל זאת כל שיערה יש לה גומא בפני עצמה, ואין שתיים יונקות מגומא אחת.

וכן הוא במדרש תנחומא (פרשת תזריע סימן ו'): זהו שאמר הכתוב "מי פלג לשטף תעלה ודך לחזיז קלות", מעשה בכהן אחד שהיה רואה את הנגעים, מטה ידו, בקש לצאת לחוצה לארץ, קרא לאשתו אמר לה, בשביל שבני אדם רגילין לבוא אצלי לראות את הנגעים, קשה עלי לצאת מעליהם, אלא בואי ואני מלמדך שתהא רואה את הנגעים, אם ראית שערות של אדם שיבש המעין שלו, תהא יודעת שלקה, לפי שכל שער ושער, ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, יבש המעין, יבש השער. אמרה לו אשתו, ומה אם כל שער ושער ברא לו הקדוש ברוך הוא מעין בפני עצמו שיהא שותה ממנו, אתה שאתה בן אדם, כמה שערות יש בך, ובניך מתפרנסין על ידך, לא כל שכן שיזמן לך הקדוש ברוך הוא פרנסה, לפיכך לא הניחה אותו לצאת חוצה לארץ". עכ"ל המדרש.

שבט לוי אשר כבר משעת לידתם, טבוע בהם מידת השלום והאחדות, אינם צריכים לסיוע של שערות כדי להגיע לשלום, לכך נצטוו משה לגלחם. אולם אשת קרח השתמשה בזה נגד משה רבינו, כי כוונת משה לעשות מחלוקת ולכן ביקש להוריד את שערותיהם, כדי שלא ילמדו על השלום מהשערות.

מאידיך אשת און בן פלת גילתה את שערותיה, כדי ללמד על מדת השלום משערות הראש, שאין שיערה נוגעת בגומא של חברתה, ועל ידי זה עוררה את מדת השלום כדי להציל את און בן פלת בעלה שלא ישתתף במחלוקת קרח ועדתו.

החתם סופר (פרשת תולדות דף קכ טור ב ד"ה במדרש) מביא מה שדרשו במדרש שוחר טוב על הפסוק (תהילים ק"כ, ו) "רַבַּת שְׁכָנָה לָהּ נַפְשִׁי עִם שׁוֹנֵא שְׁלוֹם", וכי יש אדם שונא שלום? אלא זה עשו שונא השלום, וכן הוא אומר (ויקרא כ"ו, ו) "ונתתי שלום בארץ", אימתי יהיה כן? "והשבתי חיה רעה מן הארץ", ואין חיה רעה אלא חזיר, שנאמר (תהלים פ' י"ד) "יכרסמנה חזיר מיער", זה עשו הרשע. ע"כ. וכתב על זה החתם סופר: "ושמעתי מרעי הגאון מהו' אברהם בינגא סג"ל, כי עש"ו גימטריא שלו"ם בטומאה, על כן נקרא שונא שלום".

ויש לומר, כי עשו הרשע שעניינו מחלוקת לכן היה "איש שעיר", כי היה ללמוד משערותיו לבוא לידי שלום.

בזה נבוא ונבאר מה הטעם שנצטוו הנזיר לגדל פרע שער ראשו, כי תפקיד היין לחבר בין אנשים, כדברי הגמרא בסנהדרין (קג.) "גדולה לגימה שמקרבת", ולכן חז"ל (פסחים מט.) מדמים את קשר הנישואין ל"ענבי הגפן בענבי הגפן – דבר נאה ומתקבל". אולם מעתה הנזיר אשר הזיר עצמו מן היין, הוא אינו יכול להשתמש עוד עם היין כדי להתחבר עם אנשים, לכן נצטוו לגדל פרע שער ראשו, כדי שילמד את האחדות והשלום משערות ראשו.

בזה נבוא ונבאר ענין מיתת אבשלום שנתלה בשערו, כפי שאומרת הגמרא בסוטה (י:): "תנו רבנן: אבשלום בשערו מרד שנאמר: 'והיה מקץ ימים אשר יגלח כי כבד עליו וגלחו ושקל את שער ראשו מאתיים שקלים באבן המלך', לפיכך נתלה בשערו. שנאמר: 'ואבשלום רוכב על הפרד ויבוא הפרד תחת שובך האלה הגדולה ויחזק ראשו באלה ויותן בין השמים ובין הארץ והפרד אשר תחתיו עבר'. שקל ספסירא בעא למיפסקיה (- נטל את חרבו ורצה לחתוך את השיער וליפול למטה מגובה שני מטר), באותה שעה ראה גיהנם נבקע מתחתיו". המהרש"א שם מסביר, כי אבשלום ראה שהקרקע מתחתיו שקעה והבין כי אם יכרות את שערו, יפול למקום בקיעת האדמה ובוודאי ימות. אולם בפרקי רבי אליעזר נאמר: "ולמה לא שלף חרבו וכת שיער ראשו? אלא שראה גיהנם. אמר: מוטב לי שאתלה בשער ראשי ולא אמות באש של גיהנם". מסביר בעל חדושי הגאונים על עין יעקב, שאבשלום הרגיש כי חטאו חמור מאוד ולא ינקה מדינה של גיהנם ולכן הסכים להיות תלוי בשערו ולמות, כדי שמיתתו תהא כפרתו ולא יהיה נדון בגיהנם. כלומר, אבשלום בידעין לא כרת את שערו כדי שיתכפרו לו עוונותיו. משום כך, מעירים התוספות, יכול היה אביו דוד, לומר עליו שמונה פעמים: "בני! אבשלום, ובכך להצילו משבעת מדורי גהנם ולהכניסו לגן עדן. כי לא מצאנו שאב מזכה לבנו אלא הבן מזכה את אביו וכיצד יתכן שדוד יצליח לזכות את בנו ולהוציאו מהגיהנם? מסבירים התוספות: "ויש לומר משום דאבשלום נטל את שלו בעולם הזה, שנהרג במיתה משונה הועילה לו תפילת אביו".

ולפי דרכינו יש לומר, כי אבשלום כשמרד באביו הביא למחלוקת בעם ישראל, ולא למד על מידת השלום מן שערות הראש, לכן נענש שנתלה בשערו.

עוד נבאר בזה מה שמצינו אצל יוסף הצדיק כפי שמביא המדרש תנחומא (וישב סימן ח'): "כיון שראה יוסף את עצמו בכך התחיל אוכל ושותה מסלסל בשערו ואומר, ברוך המקום שהשכיחני בית אבי. אמר לו הקב"ה: אביך מתאבל עליך בשק ואפר ואתה אוכל ושותה ומסלסל בשערך, הרי אדונתך מזדווגת לך ומצירה לך". ע"כ.

ויש לומר, כי על אף שחז"ל בחרו לגנות את יוסף על סלסול שערו, יש לומר כי בחר יוסף לסלסל בשערו, כשראה את המחלוקת של אחיו עמו, רצה להתחזק במידת השלום וזאת ניתן ללמוד מן השיער, לכן החל לסלסל בשערו.

ואילו רבי עקיבא שהיה גלגולו של יוסף הצדיק (כמבואר בארוכה בספר הגלגולים פרק מ"ב, ושלכן מוזכר רבי עקיבא כמה פעמים בש"ס, יבמות טז. ברכות סג. מנחות כט: כתובות כט: קידושין

באותו הלילה כשקמה בבוקר, הבחינה להפתעתה שהבית היה פתוח ואף יש סימנים שמישהו נכנס. מיד גמלה החלטה בליבה להינשא ולא להישאר לגור לבדה ולחיות בסכנה. מיד פנתה לראש הישיבה הגדולה שהיתה באותה העיר, ובקשה ממנו בחור טוב ומתאים שיהיה לה לחתן. מיד הציע לה ראש הישיבה בחור שקדן וחרוץ שעמל בתורה יומם ולילה, היה זה מיודעינו אותו הבחור שנכנס אותו לילה לביתה. ובליל האירוסין הוא קיבל ממנה מתנה את אותה קופסת התכשיטים שראה מונחת על השולחן בביתה. מיד נזכר בדברי חז"ל "אין אדם נוגע במוכן לחבירו" ומה שמגיע לאדם יקבל בהיתר ולא באיסור.

יום כ"ג סיון:

מסופר על הרה"ק רבי אהרן אדמו"ר הזקן מקרלין בעל הי"בית אהרן' זצ"ל שערך ביום בהיר ורגיל סעודה לחסידים, באמצע הסעודה שאל את החסידים האם יודעים הם מה יום מיומיים, ועל מה ולמה נקבעה הסעודה? לא ידעו מה להשיב. ואז הבהיר להם הרבי, שמכיון שהיום הוא יום כ"ג בסיון שזה היום שבו נשלחו האגרות השלישיות בימי המן, בהן נכתב כי ניתן רשות ליהודים להרוג את כל שונאיהם ומבקשי רעתם, ולכן יום זה הוא יום של קצת משתה ושמחה.

(הכוונה באגרות השלישיות היא: שכן הראשונות היו "להיות כל איש שורר בביתו..." והשניות היו לשונאי ישראל שיכולים להרוג את היהודים, והשלישיות: בחודש סיון "בשלושה ועשרים יום בו..." ליהודים, לבשר להם על היונהפוך הוא "אשר ישלטו היהודים המה בשונאיהם"...)

הגה"צ מוהרמ"נ ממאקאווא זצ"ל דיבר בקדשו שהיום בזמן הזה מסוגל לנסים ונפלאות כבימים ההם.

פעם נזדמן להגה"ק בעל דברי חיים מצאנו זי"ע לערוך ביום אחד חמש בריתות מילה. בברכה נתן לכל חמשת התינוקות את השם 'מרדכי' מבלי ששאל את פי אבותיהם, ע"ש הישועה שבאה ביום זה ע"י מרדכי היהודי.

בשנת ת"ש הודיעו הרוסים לאלפי הפליטים היהודים בגליציה המזרחית שהם יכולים להירשם כאזרחים רוסיים, והרה"ק רבי איציקל מפשווארסק זי"ע אמר שלא יירשמו. בליל שב"ק כ"ג בסיון הגלו הרוסים לסיביר את כל אלה שלא נרשמו. הגולים ראו בכך גזירה איומה, אך הרה"ק אמר שיום זה מוכן לטובה וממנו לא תצאנה רעות. דבריו נשארו סתומים עד סיון תש"א. הגרמנים ימ"ש כבשו את מזרח גאליציה והרגו את כל יהודיה, בעוד שכל גוליה נשארו בחיים.

סד. וסח. בשמו ובשם אביו: "עקיבא בן יוסף", להורות שהיה גלגולו של יוסף הצדיק. וכן כתב הש"ס הקדוש פרשת וישב בשם מקצת המקובלים, ועי' גליוני הש"ס מסכת שבת דף ד:). ורבי עקיבא קיבל את הכינוי קרח – ללא שיער, כמבואר בבכורות (נח:): "בן עזאי אומר: כל חכמי ישראל דומין עלי כקליפת השום חוץ מן הקרח הזה". ופירש רש"י: היינו רבי עקיבא, והא דגרסינן בכוליה הש"ס רבי יהושע בן קרחה היינו בן של רבי עקיבא כדגרסינן התם (שבועות דף ו) אמר לו ר' יהושע בנו של רבי עקיבא לרבי עקיבא. עכ"ל. ולפי דרכינו יש לומר, אחר שהשלים עצמו בגלגול הראשון בגופו של יוסף שהגיע לשלום ואחדות על ידי סלסול השיער, כבר לא הוצרך ללמוד מן השיער ולכן בגלגול הבא בגופו של רבי עקיבא היה "קרח".

עוד יבואר בזה, מובא במסכת יומא (לח עמודים א-ב) מכאן אמר בן עזאי, בשמך יקראוך (ופירש רש"י, לא ידאג אדם לומר פלוני יקפח פרנסתי, כי על כרחך בשם יקראוך לבוא ולשוב במקומך), ובמקומך יושיבוך, ומשלך יתנו לך (ופירש רש"י, כלומר לא משלהם יתנו לך מתנה אלא מזונות הקצובים לך מן השמים), אין אדם נוגע במוכן לחבירו ואין מלכות נוגעת בחברתה אפילו כמלא נימא. יעויין שם.

יש לפרש שבחרו חז"ל לשון "כמלוא נימא" היינו 'שערה', בענין שאין אדם נוגע במוכן לחבירו וממילא אין לו מה לקנאות בחבירו ולהצר את צעדיו. כי מהשיער אנו למדים ענין האחדות והשלום.

וכתב רבינו יוסף חיים זי"ע בבן יהוידע (שם) וז"ל: ומה שאמרו 'אין אדם נוגע' ולא אמרו 'אין אדם נוטל' או 'לוקח', הכונה על פי המעשה שהיה טמון בקרקע צלוחית מלאה אבנים טובות ובאותו קרקע היו תוקעים שם אהלים חורי הארץ בכל שנה בימות הקיץ לשאוב רוח טוב שם והיו תוקעים יתידות האהל סמוך לאותה הצלוחית שאין ביניהם לבינה אלא טפח ובמקום הצלוחית לא היו תוקעים, וכך היה מנהגם בכל שנה ושנה כמה שנים, ופעם אחת בא אדם אחד לתקוע אהל שם ותקע היתד במקום הצלוחית ואז הרגיש בה ולקחה, ולזה אמר, אין אדם נוגע וכו', שכל אותם שקדמו לזה לא היו נוגעים במקום הצלוחית שהיא מוכנת לזה האחרון. עכ"ל.

מעשה נוסף שמביא רבינו יוסף חיים זצ"ל בעל בן איש חי, בבחור שהיה לומד תורה עד שעות הלילה המאוחרות, ואח"כ הולך לישון בביתו. באחד הלילות כשחזר לביתו בשעת חצות לילה, עבר ליד בית כשדלת הבית פתוחה לרשות הרבים. גברה בו הסקרנות לדעת מדוע בית זה פתוח בשעה כזו מאוחרת, ונכנס לרגע לבית לבדוק זאת. להפתעתו הבית היה ריק ועל השולחן עמדה קופסת תכשיטים מליאה במטבעות זהב. לרגע עלתה בו מחשבה אסורה, אולי זו ההזדמנות להתעשר, אך ברגע מיד נזכר באיסור החמור של לא תגנוב, ואת הנאמר "אין אדם נוגע במוכן לחבירו", אמר לעצמו, את מה שמגיע לי אקבל בהיתר ולא באיסור! ומיד יצא ופנה לביתו. באותו בית היתה גרה אלמנה צעירה שבעלה ניפטר והותירה ערירית שישנה בחדר סמוך ולא שמה לב ששכחה לסגור את הבית.